

ספרי' – אוצר החסידים – ליובאוויטש

התוועדות

כבוד קדושת

אדמו"ר מנחם מענדל

זצוקללה"ה נבנ"מ זי"ע

שניאורסאהן

מליובאוויטש

פורים, ה'תשל"ז

חלק ב – יוצא לאור לש"פ תשא, כ"ב אדר ראשון, ה'תשפ"ד

יוצא לאור על ידי מערכת

„אוצר החסידים“

ברוקלין, נ.י.

770 איסטערן פארקוויי

שנת חמשת אלפים שבע מאות שמונים וארבע לבריאה

שנת השבעים וחמש לנשיאות כ"ק אדמו"ר זי"ע

פתח דבר

לקראת ש"פ תשא, כ"ב אדר ראשון הבעל"ט, הננו מוציאים לאור חלק שני מהתוועדות פורים ה'תשל"ו, הנחה בלתי מוגה. חלק ראשון י"ל לש"פ תצוה, חלקים הבאים י"ל בשבועות הבאים אי"ה.

*

בתור הוספה — מכתבים (תדפיס מכרכי אגרות-קודש שמכינים עתה לדפוס).

*

ויה"ר שנזכה תיכף ומיד ממש לקיום היעוד "הקיצו ורננו גו", ומלכנו נשיאנו בראשם, וישמיענו נפלאות מתורתו, "תורה חדשה מאתי תצא".

ועד הנחות בלה"ק

מוצש"ק פ' תצוה, שושן פורים קטן, ה'תשפ"ד
שנת השבעים וחמש לנשיאות כ"ק אדמו"ר זי"ע
ברוקלין, נ.י.

©

Published and Copyright 2024 by
LAHAK HANOCHOS INC.

788 Eastern Parkway Suite #408 | Brooklyn, New York 11213

Tel. (718) 604-2610

info@lahak.org • <http://www.lahak.org>

The Kehot Logo is a registered trademark of Merkos L'inyonei Chinuch.

5784 • 2024

Printed in the United States of America

נדפס בדפוס

CH Print & Ship

478 Albany Ave. Brooklyn N.Y. 11203

(718) 771-5000

נסדר והוכן לדפוס

על ידי חיים שאול בן חנה

בדפוס „ועד הנחות בלה"ק"

(718) 604-2610

נדפס בסיוע ולזכות יצחק בן לאה וזוגתו רבקה ויקה בת רחל ומשפחתם שיחיו

יג. כיון שנמצאים בחושך כפול ומכופל של ימי הגלות האחרונים, וכפי שהובאה הדוגמא ממה שרואים בנוגע ללילה כפשוטה, שככל שמתקרבים לעלות השחר, התחלת היום, אזי מתגבר החושך יותר⁶³ — יש צורך שמזמן לזמן תהי' התעוררות ע"י ענין היוצא מדרך הטבע, כדי לעורר שלא להתפעל מההעלם וההסתר של חשכת הגלות.

וכפי שנקבעו במשך השנה ימי הפורים — שלכל הפחות פעם אחת בשנה (שהרי לא כל יום פורים...) תהי' ההתחזקות וההתעוררות באופן ש"הימים האלה נזכרים", להזכר כל סיפור המעשה ד"ונהפוך הוא", שאותו מלך שהי' אצלו היפך אהבת ישראל, נעשה על ידו (באופן ש"נחתום בטבעת המלך") מעמד ומצב ש"ישלטו היהודים המה"¹⁰, ועד ש"בית המן" ניתן למרדכי⁶⁴, שנעשה ה"משנה למלך" וכו'⁶⁵, וענין זה מזכיר במשך כל השנה כולה, ש"בכל דור ודור . . הקב"ה מצילנו מידם", אם יש רק התוקף ד"לא יכרע ולא ישתחוה".

ועד"ז ישנם מאורעות אצל כל אחד בחייו, שאם רק יגש להתבונן בהם, יראה שהיתה זו השגחה פרטית ונס בחייו הפרטיים ששמר עליו והביא אותו למעמד טוב, וממנו צריך ללמוד בנוגע להנהגתו מכאן ולהבא.

יד. ובכן, יש להזכיר ידיעה שנתקבלה עתה מארץ הקודש⁶⁶, שבה רואים שכאשר יהודי הולך בדרך היהדות, אזי אין מה לדאוג, ואדרבה, מצליחים במשימה, ובאופן שאין היזק לאף אחד, לא רק מבנ"י, אלא אפילו אינם יהודים:

היתה בקשה שיביאו משלוח מנות, ביחד עם דבר-התעוררות מהמגילה בקשר לפורים, שלא להתפעל מפני מאה ועשרים ושבע מדינות ששייכים (לא לבנ"י, אלא) למלך אחשוורוש, ולהתנהג באופן ש"לא יכרע ולא ישתחוה", ועי"ז פועלים ש"ליהודים היתה אורה".

ובמיוחד היתה הבקשה להביא המשלוח מנות כו' לאלו שזכו להגן בגופם על יהודים שנמצאים בארץ הקודש במקומות שבהם יש צורך בהפחדה עי"ז שיהודי מחזיק נשק בידו, שאז יפחדו ממנו אפילו בדרך הטבע, ומלכתחילה לא יעשו דברים בלתי-רצויים,

וגם להסביר להם ונהאמת היא שאינם זקוקים כלל להסברה, כיון

(63) ראה אוה"ת במדבר ע' מד. סה"ש

(65) שם יו"ד, ג.

תרצ"ט ס"ע 316 ואילך [ע' 360]. ועוד.

(66) ראה גם שיחת פורים תשל"ג סמ"ג

(תו"מ חע"א ריש ע' 284). וש"נ.

(64) אסתר ח, ב.

שהם רואים זאת במוחש מידי יום ביומו] ש"הקב"ה מצילנו מידם", ו"לא ינום ולא יישן שומר ישראל"⁶⁷, וכמ"ש גם במגילה⁶⁸: "בלילה ההוא נדדה שנת המלך", ומפרש בגמרא⁶⁹ "נדדה שנת מלכו של עולם", וכיון ש"לא ינום ולא יישן" — נעשה הענין ד"ונהפוך הוא", ועד ש"ליהודים היתה אורה".

וכמנהג בני"י, הנה כששמעו שיכולים להביא בשורה טובה ועידוד וחיזוק הרוח בכלל ליהודי נוסף, ועאכו"כ לאלו שחלקם בקודש באה"ק הוא להגן ע"י עצם המציאות שעומדים עם נשק במקומות מסויימים, ובפרט על הגבולים, שזה גופא מפחיד ומבטיח שלא יארעו ענינים בלתי-רצויים — התארגנה שיירה אחת של כמה יהודים, כמה שלוחים, שנסעו לחיילים, לאנשי צבא, שנמצאים בשכם. וכיון שלאחרונה המצב שם אינו רגוע — הצטרף עליהם גם נהג עם שני אנשי צבא, או איש צבא אחד.

וכשהגיעו למרחק מסויים לפני שכם, פגשו מחסום שמונע ומעכב את המעבר בדרך — לא רק מחסום מאבנים ועצים ועפר, מסוג הדומם, אלא נמצאים שם גם בני-אדם, ערבים, שלא רוצים שיעבירו חיילים חדשים או בכלל יהודים, לשכם וסביבותי'.

ולכן היתה סברא אצל הנהג, שלא לקחת על עצמו אחריות על השלוחים שמביאים לחיילים משלוח-מנות ודברים המשמחים, כמו יין וכיו"ב, ביחד עם דברי שמחה והתעוררות, שכן, מוטב ששליחות זו תיעשה בזמן אחר, ע"י אחרים וכו', מאשר לנסות לפרוץ את המחסום ולהתעמת עם הערבים שעומדים סמוך למחסום.

אבל השלוחים אמרו — בפשטות — שכיון שיש להם שליחות ללכת לעודד יהודים ולשמח אותם בשמחת פורים, ולספר להם ש"ליהודים היתה אורה ושמחה וששון ויקר" אינו ענין שהוא "למפרע", אלא "כן תהי' לנו", ולא רק במקום אחד, אלא בכל מאה ועשרים ושבע מדינות — לא צריכים להתחשב עם מחסום של עצים ואבנים ועפר, אפילו אם נמצאים שם ערבים, שהרי הם לא בעלי בחירה⁷⁰; וכשעושים דבר טוב — לא יארע מאומה.

וכך שכנעו את הנהג עם איש הצבא, שלא ידאגו לשלום השלוחים, וימשיכו לנסוע. ואכן נסעו הלאה ופרצו את המחסום, וכאשר הערבים

69) מגילה טו, ב.

70) ראה אג"ק חט"ז ס"ע צב. וש"נ.

67) תהלים קכא, ד.

68) אסתר ו, א.

ניסו לזרוק כמה אבנים, הנה כדי להפחידם הוצרכו לירות למעלה באויר, ואף אחד לא ניזוק, לא בני ולא הערבים, והשלוחים הגיעו לאנשי החיל וערכו שם התוועדות שמחה כראוי לפורים, ואח"כ חזרו — בריאים ושלימים, "שמחים וטובי לב"⁷¹ — לירושלים עיה"ק (ששם) (ובפרט בירושלים העתיקה) מתחילה עתה, בחמשה עשר באדר, חגיגת פורים, כמבואר בשו"ע⁷², וכמנהג ירושלים).

טו. זוהי איפוא דוגמא חי' שאירעה בפורים תשל"ו:

אע"פ שראו שיש מניעות ועיכובים מדומם (אבנים) ומצומח (עצים), וגם מבני אדם (אלא כאלו שאינם בעלי בחירה), הנה בשעה שיהודי הולך בשליחותו של הקב"ה לשמח יהודי נוסף ולשמוח בעצמו בשמחה של מצוה, בשמחת פורים — אזי ביחד עם "אורה זו תורה .. ויקר אלו תפילין" [שהרי הניחו שם תפילין עם כל אנשי החיל שמאיזו סיבה שתהי' לא הניחו עדיין תפילין באותו יום], היתה גם "אורה ושמחה וששון ויקר" כפשוטו,

ובאופן שגם הערבים ראו שאין הכוונה להתקוטט עם מישהו, אלא שיהודי בארץ הקודש רוצה להתנהג כפי שמצוה עליו התורה הקדושה, ובבוא פורים, הנה בידעו ששכם שייכת לבני מקדמי קדמוניות, כפי שאמר יעקב ליוסף בנוגע לשכם: "אשר לקחתי .. בחרבי ובקשתי"⁷³, הרי זה דבר פשוט שבשכם צריך לחגוג פורים שמח, וזהו דבר פשוט שאף אחד לא ימנע זאת, ובדרכי שלום, ולא זו בלבד שלא יזיק לאף אחד, אלא גם יסייע וכו'.

טז. ומה שהודיעו על זה בארצות הברית — אין זה כדי לספר סיפור יפה בעלמא, אלא כתורת הבעש"ט⁷⁴ שכל דבר שיהודי שומע או רואה יש בו בודאי לימוד עבורו בנוגע להנהגתו היום, מחר ומחרתיים. וההוראה ברורה:

כאשר בא מישהו וטוען שיש מאה עשרים ושבע גוים שמדברים בשם מאה ועשרים ושבע מלכים וכו' — הנה חלקם הגדול הוא באופן המתאים לדעה בגמרא⁷⁵ ש"מלך טיפש הי'", ואם יש כמה מהם שמתאימים לדעה ההפכית, הנה מסתמא אין להם דעה... דאל"כ לא היו עושים שטויותיהם...

74) ראה כש"ט בהוספות סרכ"ג ואילך.

וש"נ (נעתק ב"היום יום" ט אייר).

75) מגילה יב, א.

71) לשון הכתוב — מלכים-א ח, טו.

72) או"ח וסתריפ"ח.

73) ויחי מח, כב. וראה ב"ר פע"ט, ז.

יש צורך רק שהיהודי יהי' פיקח — ע"י התורה ש"היא חכמתכם ובינתכם", ולא רק בבית-הכנסת ובבית-המדרש, אלא גם "לעיני העמים"⁷⁶.

ואז בטלים כל ה"מחסומים", אפילו כשנמצאים שם בני אדם, כיון ש"לב מלכים ושרים ביד ה' על כל אשר יחפוץ יטנו"⁷⁷,

ונעשה מעמד ומצב ש"נפל פחד היהודים עליהם", בחוץ לארץ ובארץ הקודש (אפילו אלו שניסו לזרוק אבן וכיו"ב), ועד לאופן ש"ונתתי שלום בארץ ושכבתם ואין מחריד"⁷⁸,

וטעם הדבר — כפי שמסיים בכתוב⁶¹: "ואולך אתכם קוממיות", היינו, שיהודי מתכוונן לזמן שהקב"ה יוציא אותו מהגלות באופן ד"קוממיות", עי"ז שעוד בהיותו בגלות, בחושך כפול ומכופל, כאשר אין עדיין אפילו התחלה של "אתחלתא דגאולה"⁷⁹, כיון שעדיין ישנו הענין ד"מפני חטאינו" רח"ל, הנה גם בעמדו במעמד ומצב זה, יודע ש"דתיהם שונות מכל עם", ואפילו כשהם להיפך מ"דתי המלך"⁸⁰, נקבעת הנהגתו ע"פ פסק השולחן-ערוך, ועומד "בקומה זקופה"⁸¹ לומר דברים אלו לכל מי שפוגש — יהודי נוסף או להבדיל אינו יהודי, או אפילו כשנפגש לפתע עם כל באי-הכח של מאה ועשרים ושבע מדינות.

וכך מסיימים את רגעי הגלות האחרונים ב"קומה זקופה", מתוך "אורה ושמחה וששון ויקר", ובאופן ש"ראו כל עמי הארץ כי שם הוי' נקרא עליך ויראו ממך", ובמילא לא באים מלכתחילה לענין של היפך השלום, ואדרבה, נעשה שלום, "שלום" גם מלשון שלימות⁸⁰,

ביחד עם שלימות העם, הקשורה עם שלימות התורה, ומזה באה גם שלימות הארץ, ביחד עם שכם (שומרון) וחברון ועכו"כ ירושלים העתיקה, ועד "ושתי את גבולך מים סוף ועד ים פלשתים"⁸¹, בגאולה האמיתית והשלימה ע"י משיח צדקנו, ובקרוב ממש.

* * *

יז. היתה עוד בקשה מיוחדת⁸² — לבקר את אלו שנמצאים בבית האסורים, וליתן להם את האפשרות לקיים "משלוח מנות ומתנות לאביונים".

(80) ראה לקו"ת ראה ל, רע"ג. וש"נ.

(81) משפטים כג, לא.

(82) ראה גם

(76) ואתחנן ד, ו.

(77) ע"פ משלי כא, א.

(78) בחוקתי כו, ו.

(79) ראה גם

ואע"פ שלכאורה מאי קמ"ל, שהרי גם הם יהודים, ובמילא מחוייבים בכל המצוות שביכלתם לקיים — הרי ראו בפועל שבענין ופרט זה במיוחד רבה העזובה (מאיזו סיבה שתהי', אבל כך הוא המעמד ומצב), כך, שיש טעם מיוחד והדגשה מיוחדת בענין משלוח מנות ומתנות לאביונים בנוגע אליהם.

יח. ובהקדמה — שכבר דובר פעם⁸³ אודות דבר פלא בנוגע לענין בית האסורים:

בסדרי העונשין כפי שהם ע"פ תורה, הנה נוסף על עונשי ממון, ישנם כל מיני עונשין — מעונש קל ביותר, עד לעונש חמור ביותר (כפי שנימנו בסוף תפלת "על חטא"), אבל לא מצינו בשו"ע של בני" — החל ממשנה וגמרא, נוסף על תושב"כ — שיענישו אדם בעונש של ישיבה בבית האסורים.

מצינו אמנם בחומש "ויניחו אותו במשמר"⁸⁴, אבל מיד נאמר שלא הי' בתור עונש, אלא "כי לא פורש מה יעשה לו", דכיון שלא ידעו מה דינו, הוצרכו להניחו במשמר עד שיתבאר מהו עונשו (אבל לא עונש של "משמר").

ומצינו גם שהיו "מכניסין אותו לכיפה וכו"⁸⁵, אבל גם שם אין זה עונש של בית האסורים, אלא הכנה לעונש חמור לאחרי הכנה ע"י הכנסה לכיפה למשך זמן קצר.

ולכאורה הרי זה פלא גדול — שבענין העונשין שנאמר בתושבע"פ ואפילו בתושב"כ בכמה פרטים ופרטי פרטים, לא נזכרה כלל המציאות של בית האסורים.

יט. ולהעיר, שבנוגע לחיפוש טעמים במצוות בכלל, ידוע שקיום מצוה צ"ל רק בגלל שכך צוה הקב"ה (כפי שאומרים בברכת המצוות: "אשר קדשנו במצוותיו וצונו"), גם אם זה באופן ש"חוקה חקקתי גזירה גזרתי"⁸⁶, ועד שבנוגע ל"חוקה" — "אין לך רשות להרהר אחרי"⁸⁷, והיינו, שכאשר יש איזו שאלה, הנה לא זו בלבד שאין זה מפריע לקיום ה"חוקה" וה"גזירה", אלא מושללת אפילו המחשבה אחר אמיתיות והחלטיות התורה וכו' וכו'.

83 ראה לקו"ש חכ"ה ע' 215 הערה 17 (86 במדב"ר ר"פ חוקת. תנחומא שם ג).
 (ג) משיחה זו). וראה גם תו"מ ח"נ ע' 115. (ח) ועוד.

84 שלח טו, לד (וראה אמור כד, יב). רמב"ם הל' מעילה בסופן.
 87 פרש"י ר"פ חוקת, מיומא סז, ב.

85 סנהדרין פא, ב (במשנה).

אבל אעפ"כ, אין זו הדרך לומר על כל דבר בתורה שאין לו טעם, ויתירה מזה, שזהו היפך השכל – כפי שהרמב"ם מאריך במורה נבוכים⁸⁸ ששיטה זו אינה נכונה.

ועד שמצינו בלימוד חומש בפשטות אפילו עם בן חמש למקרא, שרש"י מתייגע לפרט איזה מצוות נקראים בשם "חוקים" (כפי שמונה אותם בכמה מקומות⁸⁹, ובשינוי ממקום למקום וכו'⁹⁰), ובצירוף כולם, הנה מספר החוקים הוא פחות ממניין⁹¹, בה בשעה שמספר המצוות הוא תרי"ג!

ולכן מצינו שגדולי ישראל האמיתיים החל מהרמב"ם, מבארים כו"כ טעמים לכו"כ מצוות.

אלא שמוסיפים בזה – כמ"ש רבינו הזקן באגה"ק⁹² – ש"אין זה הטעם המובן לנו לבדו תכלית הטעם וגבולו וכו'", דכיון שהמצוה ניתנה מהקב"ה שהוא אין סוף, יש גם במצוה אין סוף ענינים, ורק בחלק קטן מזה יכולים לידע הטעם; ועאכו"כ בנוגע לפרטי המצוות⁹³.

אבל אעפ"כ, הנה כשם שצריכים להתייגע על קיום מצוה, ולהתייגע בהבנה והשגה בלימוד הלכות המצוה לידע כיצד לקיים את המצוה – כך צריך להתייגע בלימוד והבנת חלק התורה שמבאר טעמי המצוות.

וכפי שמצינו אפילו בעשרת הדברות: "כבד את אביך ואת אמך למען יאריכון ימך"⁹⁴, שזהו לא רק ענין של טעם, אלא גם ענין של שכר. ועד"ז נאמר טעם למצות שבת: "זכור (שמור) את יום השבת לקדשו . . כי ששת ימים עשה הוי' את השמים ואת הארץ . . וינח ביום השביעי"⁹⁵. ועד לדיבור הראשון⁹⁶: "אנכי הוי' אלקיך אשר הוצאתיך מארץ מצרים", כפי שמפרש רש"י⁹⁷: "כדאי היא ההוצאה שתהיו משועבדים לי".

ומזה מובן גם בנוגע לעונש בית האסורים שלא נזכר בתורה, שאפילו אם נאמר שיש בזה טעמים נסתרים וכו', הרי אין זה מחלק ה"חוקים", וצ"ל על זה גם טעמים בגלוי.

(88) ח"ג פכ"ו.
 (89) תולדות כו, ה. בשלח טו, כו. אחרי יח, ד.
 (90) ראה לקו"ש ח"ח ע' 124, ובהערות שם.
 (91) ראה גם תו"מ חע"ב ע' 202. וש"נ.
 (92) ס"ט (קכח, א).
 (93) ראה מו"נ שם (הובא בלקו"ש חל"ב ע' 178). אגה"ק שם (הובא בלקו"ש חי"ד ע' 106 הערה 33).
 (94) יתרו כ, יב.
 (95) שם, ח"יא (ובפרש"י).
 (96) שם, ב.
 (97) שמור"ר פכ"ט, ג. וראה פרש"י עה"ת שלח טו, מא. ואתחנן ה, טו. פ' ראה טז, יב.

כ. ובכן — טעם הדבר מובן⁹⁸:

כיון שהתורה — על כל חלקי' — נקראת "תורת חסד"⁹⁹, הרי מובן שאפילו עונש שבתורה, מטרתו היא ענין של חסד¹⁰⁰ — כדי ש"ישמעו וייראו"¹⁰¹, ולא רק אחרים, אלא שגם הוא בעצמו לא יעשה זאת פעם נוספת.

ולכן, לאחרי העונש, אומרים מיד "כיון שלקה הרי הוא כאחיק"¹⁰², שזהו בעונש מלקות; ואפילו בעונש שהוא לגמרי היפך החיים — אומרים מיד "ביום הזה אתה עכור ואי אתה עכור לעולם הבא"¹⁰³, והיינו, שע"י העונש בזמן שנמצא בעוה"ז, שהוא ה"פרוזדור" בפני ה"טרקלין"¹⁰⁴, ה"ה זוכה לעולם הבא, שהוא שכר נצחי.

ועד כדי כך, שגם בשעה שנענש בעונש הכי חמור, אסור לבזותו יותר מרגע אחד, בגלל שהוא בדמות דיוקנו של מלך מלכי המלכים הקב"ה — כדאיתא בגמרא¹⁰⁵ כפי' מ"ש¹⁰⁶ "לא תלין נבלתו על העץ (לאחר הסקילה) .. כי קללת אלקים תלוי": "אומר רבי מאיר משלו משל למה הדבר דומה, לשני אחים תאומים .. אחד מינהו מלך, ואחד יצא לליסטינות, צוה המלך ותלאוהו, כל הרואה אותו אומר המלך תלוי, צוה המלך והורידוהו", והיינו, שתורת אמת אומרת שגם בשעה שהוא על התלי', צריכה להיות ההנהגה עמו באופן המתאים לבריאת האדם "בצלמנו כדמותנו"¹⁰⁷.

כא. ומזה מובן שלא נותנים לאדם עונש שמבטל את התכלית שבשבילה נברא בדומה לבוראו, "בצלם אלקים"¹⁰⁸:

בנוגע לבריאת האדם — נאמר בפסוק¹⁰⁹ "אדם לעמל יולד", והיינו, שהאדם נברא לא כדי להיות הולך בטל, אלא "אני נבראתי לשמש את קוני"¹¹⁰, כדי לפעול בטוב, בקדושה ורוחניות וכו'.

וכדי שהאדם יוכל לפעול בשימוש לקונו בהצלחה — יש צורך שתהי' לו שליטה על עצמו, ותהי' לו חפשויות בעשיית העבודה, וכפי

98) ראה גם מכתב ערב חג הפסח שנה זו	104) ראה אבות פ"ד מט"ז.
אג"ק חל"א ע' קפו ואילך).	105) שם מו, ב. הובא בפרש"י עה"פ.
99) משלי לא, כו.	106) תצא כא, כג.
100) ראה גם תו"מ חע"ז ע' 46. וש"נ.	107) בראשית א, כו.
101) פ' שופטים יז, יג. יט, כ.	108) שם, כז.
102) מכות כג, סע"א (במשנה). וראה גם	109) איוב ה, ז. וראה סנהדרין צט, ריש
תו"מ חמ"ב ע' 195 הערה 70. וש"נ.	ע"ב.
103) סנהדרין מג, ב (במשנה).	110) משנה וברייתא — קידושין בסופה.

שמביא רש"י¹¹¹ מ"ש¹¹² "כי לי בני ישראל עבדים עבדי הם", "ולא עבדים לעבדים" (שלכן לא שייך שיהי' לו אדון אחר, שהוא בעצמו עבד).

ולכן, בשעה שנותנים עונש לאדם — הרי זה רק באופן שמיד לאח"ז יכול לעבוד עבודתו ("אדם לעמל יולד") בכל ה"שטורעם" בשלימותו, אבל אין מקום להושיבו בבית האסורים, שע"ז נוטלים ממנו את האפשרות לפעול דבר-מה.

כלומר: בענין העונשין — יכול להיות עונש של הבאת קרבן, שבשביל זה יש צורך בתשלום ממון; וכן עונש ממון כפשוטו, כמו גזלן שמשלם קרן, או "שנים ישלם"¹¹³, "חמשה .. וארבע"¹¹⁴ — כל סוגי האופנים בתשלומי ממון; וכן יש עונש מלקות — שכל זה אינו בסתירה לענין ד"אדם לעמל יולד", שכן, מיד לאח"ז — "כיון שלקה הרי הוא כאחיק" — יכול להמשיך בעבודתו למלא תכלית בריאתו לפעול בעולם.

ויכול להיות גם עונש הכי חמור באופן הכי ירוד (בסיום ד"על חטא") — שאי אפשר ליתן לו יותר את השליחות בעוה"ז, שניטלת ממנו מלמעלה (וע"ז — "אי אתה עכור לעולם הבא").

אבל אין מקום להמשיך להחזיקו בעוה"ז, באופן שתורת חסד תאמר שצריך להושיבו בבית האסורים — שזהו ענין שהוא היפך החסד, וללא תועלת, כיון שנוטלים ממנו את האפשרות לקיים הענין ד"אדם לעמל יולד".

— הנהלת בית האסורים יכולה אמנם להכריח אותו לעשות משהו, אבל כיון שזהו באונס, הרי אין זו העשי' שלו. וכידוע בהלכה, שדבר שנעשה באונס, לא שייך עליו עונש (כמ"ש הרמב"ם¹¹⁵), כיון שאין זה מעשה ופעולה שלו.

כב. וזהו גם הטעם לכך שבתורה אין עונש "עין תחת עין .. יד תחת יד"¹¹⁶ כפשוטו¹¹⁷:

לפני מ"ת הי' דבר הרגיל אצל עמי הארץ — גם הגדולים והטובים שביניהם — העונש ד"יד תחת יד" כפשוטו. וכפי שמצינו בדיניהם, שהגונב בידו — נוטלים ממנו את ידו.

115) הלי' יסוה"ת פ"ה ה"ד. הלי' איסו"ב פ"א ה"ט. הלי' סנהדרין פ"כ ה"ב.
116) שם, כד.
117) ראה ב"ק פג, ב ואילך.

111) משפטים כא, ו.
112) בהר כה, נה.
113) משפטים כב, ג.
114) שם כא, לו.

אבל אין לזה מקום בתורת חסד, כיון שאז לא יוכל להיות הענין ד"לעמל יולד" בשלימותו, כי אם ביד אחת או בעין אחת וכיו"ב.

וכאמור, שיכול להיות רק עונש שאינו מפריע למילוי שליחותו בעולם, אא"כ אינו ראוי להמשיך במילוי השליחות, שאז נוטלים אותו מעוה"ז; אבל להמשיך להיות בעוה"ז, באופן שלא יוכל למלא את שליחותו — הרי זה דבר והיפוכו.

כג. ומזה מובן, שכאשר מצד הנהגת ומנהג המדינה ישנו עונש של בית האסורים (לפי שעה כו') — הנה אע"פ ש"דינא דמלכותא דינא"⁵⁶ [ע"ד שיש דינים הקשורים עם "מנהג התגריין"¹¹⁸, "תגרי לוד"¹¹⁹], ולכן אין להתנגד לכך (אם הפסק הוא לפי חוקי המדינה בכל הפרטים וכו'), מ"מ, צריך לדעת שזהו עונש חמור ביותר, ועד כדי כך, שבמדה מסוימת הרי זה גרוע יותר ממיתה.

ובדוגמת עונש גלות ש"צער גלות שקול כמעט כצער מיתה"¹²⁰, ועד"ז עונש בית האסורים, שנוסף לכך שגולה ממקומו, הרי זה גרוע יותר מגלות בערי מקלט, ששם ישנו הציווי "וחי"¹²¹ — עביד ל"י מידי דתהוי ל"י חיותא"¹²², שצריך ליתן לו את כל הענינים כדי שיוכל למלא שם שליחותו, ועד ש"מגלין רבו עמו"¹²² לצורך לימוד התורה וכו', משא"כ בבית האסורים נוטלים ממנו את האפשרות לקיים הענין ד"אדם לעמל יולד".

ולכן צריך לידע שמ"ש הרמב"ם בסוף הלכות מגילה¹²³ ש"אין שם שמחה גדולה ומפוארה אלא .. להחיות¹²⁴ רוח שפלים ולהחיות לב נדכאים", שעיי"ז "דומה לשכינה" — הנה בנוגע לאלו שנמצאים בבית האסורים הרי זה במדה גדולה יותר אפילו מאלו שנמצאים בבית הרופאים או בבית החולים, כיון שהם בעלי-בתים על עצמם לנוע לפי האפשרות שנתן להם הקב"ה בבריאות גופם, ואינם "עבד לעבדים", שמישהו יהי" בעה"ב עליהם ולא יניח להם למלא את שליחותם, משא"כ בבית האסורים, ש"דינא דמלכותא" נעשה בעה"ב עליהם, הנה אף שע"פ שו"ע הרי זה בכלל "עבדי הם", אין זה מקטין את עובדת היותם "שפלים" ו"נדכאים".

(121) ואתחנן ד, מב. פ' שופטים יט, ה.

(122) מכות יו"ד, א.

(123) פ"ב הי"ז.

(124) ישעי' נו, טו.

(118) ראה שו"ע יו"ד סרל"ב ס"ב. חו"מ

סר"א ס"ב.

(119) ראה ב"מ מט, ב. נא, רע"א.

(120) חינוך מצוה תי.

ומזה מובן שצריכה להיות הדגשה מיוחדת, שדוקא בבית האסורים ישתדלו ביותר וביותר בנוגע לקיום המצוות בכלל, ועאכו"כ בנוגע למצוות משלוח מנות ומתנות לאביונים בימי הפורים.

כד. וענין זה נכלל במטרת בית האסורים המתאים לשמו:

המטרה שבהחזקת אדם בבית האסורים, היא — לא כ"כ ענין העונש, אלא ליתן לו הזדמנות להתבונן בענינים הבלתי־רצויים שעשה, שבגללם אסרוהו בבית האסורים, ונותנים לו גם אפשרות ללמוד ולהשתלם וכו' וכו', כדי שבמשך הימים שנמצא בבית האסורים יוכל להתכונן לצאת ולהתחיל לחיות חיים בסדר ובשלום וביושר. ואז — כנהוג בחוקי רוב המדינות ככולם, שע"י הנהגה טובה בבית האסורים, מקצרים את זמן העונש ומקדימים את יציאתו לחירות, כיון שרואים שהוא מוכן כבר לחיים ע"פ צדק ויושר.

אבל כשנוטלים ממנו אפשרויות אלו, ודוחקים ולוחצים אותו, ולא מניחים לו להרים את ראשו — הנה לא זו בלבד שבית האסורים אינו ממלא את תכליתו, אלא אדרבה: הוא עושה ממנו פושע גדול יותר מכמו שהי' בשעה שנכנס לשם.

ולכן, ממטרתו של בית האסורים — לרומם ולעודד את רוחם של האסירים, באופן שבענינים שאינם מוכרחים, הרי הם כמו אלו שנמצאים בחירות, כמו אלו שהם השומרים של בית האסורים, ולכן נותנים להם את האפשרות לעשותם בשלימותם.

ובשביל זה יש צורך — לכל לראש — שיהי' אצלו ההרגש שהוא אדם שאם רק ירצה, יוכל להיות "אדם" מלשון "אדמה לעליון"¹²⁵, "בצלמנו כדמותנו".

ואחד מהדרכים בזה — בנוגע ליהודים שנמצאים שם, ועד"ז בנוגע לאינם־יהודים ביחס לשבע מצוות בני נח עם כל הסניפים שבדבר — שבכוא ימי הפורים יוכלו לשמוע קריאת המגילה, ולענות "אמן" על הברכה "שהחיינו וקיימנו והגיענו לזמן הזה", והיינו, שאף ש"מסטרא דא" הוא יושב אמנם בבית האסורים, מ"מ, "חדרא תקיעא מסטרא דא"¹²⁶, שמקיים ציווי הקב"ה על מקרא מגילה, ולכן אומר "שהחיינו .. לזמן הזה".

ועד"ז בנוגע לחג הפסח — "מסמך גאולה לגאולה", שהרי ההכנה

126) לשון זוהר — ח"ג עה, א.

125) ראה של"ה ג, רע"א. ועוד.

לפסח מתחילה כבר שלושים יום לפני החג, בט"ו באדר¹²⁷ — שלכל היושבים בבית האסורים יהי מצה ויין (ד' כוסות), וכן בשר, וכל הענינים הדרושים כדי שיהי חג הפסח כשר, שאז יהי חג הפסח שמח, ובכח הכנות אלו — שיצאו י"ח עם ההכנה לחג הפסח בבית האסורים, ועוד לפני"ז ישחררו אותם משם.

כה. ובמדה כנגד מדה — בנוגע לכללות בני"י שנמצאים בגלות, שהוא בדוגמת "בית האסורים",

— שלכן יש כו"כ מצוות שאין לבני"י אפשרות לקיימם אפילו אם ירצו (ואע"פ שלכאורה יש להם רמ"ח אברים ושס"ה גידים שהם כנגד רמ"ח מצוות עשה ושס"ה מצוות לא תעשה¹²⁸), כמו המצוות התלויות בזמן שביהמ"ק הי' קיים וכו"כ מצוות דוגמתם, שהקב"ה כביכול נטל את האפשרות לקיימם, כל זמן שלא יתקנו את הענין ד"מפני חטאינו" —

שבשעה שיהודי מחליט בעצמו שבהזדמנות הראשונה שיוכל לקיימם יעשה זאת "כמצות רצונך"¹²⁹,

— ויודעים שזוהי החלטה אמיתית על מנת לקיימה, כיון שהמצוות שיכול לקיימם ה"ה מקיים בשלימותם ובכל ההידור —

הנה כשמתפלל כדבעי, ש"תפלות במקום קרבנות תקנום"¹³⁰, ועוסק בתורת עולה¹³¹ וכיו"ב, הרי זה ממהר קיום היעוד¹³² "קץ שם לחושך" — החושך כפול ומכופל של "בית האסורים" הכללי שהו"ע הגלות, ונעשית חירות אמיתית, "מאפילה לאור גדול ומשעבוד לגאולה", ועד "ונאמר לפניו הללויה"¹³³, ו"שיר חדש"¹³⁴ — גאולה שאין אחרי' גלות¹³⁵, ע"י משיח צדקנו, ובקרוב ממש.

* * *

(127) ראה שו"ע אדה"ז או"ח רסתכ"ט.
 רש"י.
 (128) זח"א קע, ב.
 (129) נוסח תפלת המוספין. וראה תו"ח ר"פ ויחי. המשך וככה תרל"ז פ"ז ואילך (סה"מ תרל"ז ח"ב ע' תכ ואילך).
 (130) ברכות כו, א"ב.
 (131) ראה מנחות בסופה. ועוד.
 (132) איוב כה, ג.
 (133) נוסח ברכת "אשר גאלנו" בהגש"פ, מפסחים קטז, ב (במשנה).
 (134) ישעי' מב, יו"ד. תהלים צו, א. צח, א. קמט, א.
 (135) ראה מכילתא בשלח טו, א. הובא בתוד"ה ה"ג ונאמר — פסחים שם.

הוספה

א

[גי אדר, ה'תשכ"א]

ת"ת. ויה"ר [ש]בכל עניני [א]ורה זו תורה — [ד]הדר וקיבלוה [ב]ימי

א

מהעתקה (מקוטעת בצדה, והשלמנו איזה מהאותיות — ע"פ ההשערה — מוקפות בחצאי-ריבוע). מענה למו"ה משה פינחס הכהן כ"ץ, על גליון מכתבו בתאריך זה — בו כותב: הנני בזה למסור ע"ד הסיום על מס' מגילה שסדרתי אתמל במוצש"ק פ' תרומה בביהמ"ד עדת יעקב של הנאָוּאָמינסקער* ב'1612 קעראַל סט. ברוקלין נ"י.

הפרעזידענט והגבאים מביהכנ"ס הכינו סעודת מלוה מלכה טובה, ת"ל ה' יותר מארבעים איש, ולולי הגשם שהי' באותה העת, וגם שהי' הרבה הרבה מלוה מלכה'ס במוצש"ק הזה, הנני משער שהי' נוכחו הרבה יותר מאלו שהי' נוכחו. בד"כ היתה התועדות טובה, הנאָוּאָמינסקער ישב כל העת עד אחרי בהמ"ז ולקח חלק בהמסבה,

ידידינו הרב ר' יוסף הלוי וויינבערג שי' קרא את מכתבו של הוד כ"ק אדמו"ר שליט"א² בהטעמה נכונה וטובה, והמכתב עשה רושם אדיר וגדול וכולם הפליאו אותו — אין לשער — וכולם כאחד שמעו בשימת לב מיוחד לכל הגה והגה, ואחרי הגמר כאו"א בקשני ליתן לו העתק מהמכתב...

אני סיימתי את המס' מגילה ואח"ז אמרתי הדרך בערך 40 מינוט... הנאָוּאָמינסקער אמר דבר תורה בנגלה ואח"ז בדרוש כדרכו ועורר לקבוע עתים לתורה. בדברי הזכרתי ג"כ ע"ד השיעורים שלומדים בביהמ"ד, וקריאה לאלו שלע"ע מאיזה סבות אין משתתפים שיראו להשתדל בהלימודים.

ניגנו חסידישע ניגונים ובשעה 11.30 לילה ברכנו ביהמ"ז. על הסדר ה' ג"כ להתחיל לימוד המס' חדשה³, ואחרי שהי' בשעה מאוחרת לא הספקנו לעשות זה, ובלא"ה הנה עוד ביום ה' העבר התחלתי מס' חדשה מס' תענית בעזה"י... חלקתי ג"כ מהמסקה אשר הוד כ"ק אדמו"ר שליט"א הואיל ליתן לי בסיום התועדות של שמח"ת (מוצש"ק בראשית) לאלו המשתתפים בהשיעורים.

רבינו הקיף את הפיסקא הראשונה ממכתבו (ד"ה הנני בזה למסור כו'), וכתב (ככפנים); ומהמשך מכתבו הקיף רבינו את התיבות "[התחלתי מס' חדשה] מס' תענית", והציבם כמ"מ בפנים המענה.

אגרות נוספות אליו — אג"ק חכ"ד אגרת ט'שיו (ס"ע שלג). חל"ב אגרת יב"ג, ובהנסמן בהערות שם. חל"ג אגרת יב"שפה. לקמן אגרת הבאה. וראה גם אגרות אליו ולמשתתפי שיעור לימוד גפ"ת הנ"ל (מלבד הנסמן בשוה"ג הב') — אג"ק חכ"ב אגרת ח'רחצ (סיום מס' תענית). חכ"ג אגרת ח'תתע (סיום מס' ביצה). חכ"ד אגרת ט'קיא (סיום מס' סוכה). חל"ג שם (סיום מס' יבמות). לקמן שם (סיום מס' ב"ק).

ויה"ר כו': בהבא להלן, כנראה, מקשר רבינו ב' המסכות — מגילה ותענית — שז"ע סיימו והתחילו.

[א]ורה זו תורה: מגילה טז, ב.

- (א) הרה"צ מוה"ר נחום מרדכי פרלוב, האדמו"ר מנאָוּאָמינסק.
 (ב) אג"ק ח"כ אגרת ז'תקפה — ראש חדש אדר ה'תשכ"א, אל "כבוד המשתתפים בשיעור גפ"ת הנלמד בבית הכנסת עדת יעקב בברוקלין".
 (ג) ראה אג"ק שם: "ובודאי כמנהג ישראל אשר תורה היא, תיכף יתחילו לימוד מסכת אחרת כו".

הפורים — [ת]הי גם אורה [כ]פשוטה, כי מן [א]ור תורה יומשך [א]ור זה מטר (מס' תענית ז: ז) [מ]גבורות גשמים [ב]ברכת השנים כו' אוצרו הטוב כו' [נ]תענית בתחלתה).

ב

[ב] אדר, ה'תש"מ

"נהדרה לפי ערך הזמן" — !? וחבל שלא עשה כעצתי — בזמן שיכולים

[ד]הדר וקיבלוה [ב]ימי הפורים: שבת פח, א.

[מ] [א]ור תורה יומשך [א]ור זה מטר (מס' תענית ז: ז): ושם: "ואין אור אלא תורה... ואין אור אלא מטר"; ועוד שם: "אמר רב קטינא אין הגשמים נעצרין אלא בשביל ביטול תורה כו'" (עיי"ש). [מ]גבורות גשמים [ב]ברכת השנים כו' אוצרו הטוב כו' [נ]תענית בתחלתה: במשנה שם (בתחלתה): "מאימתי מזכירין גבורות גשמים", ובגמרא שם (בתחלתה) הובאו דברי המשנה (ברכות לג, א) ש"מזכירין גבורות גשמים בתחיית המתים ושואלין בברכת השנים", ובהמשך הגמרא שם (ב, סע"א): "ג' מפתחות בידו של הקב"ה... ואלו הן: מפתח של גשמים... דכתיב (תבוא כח, יב) יפתח ה' לך את אוצרו הטוב את השמים לתת מטר ארצך בעתו".

ב

מצילום כתי"ק, על גליון מכתבו של מו"ה משה פינחס הכהן כ"ץ בתאריך זה — דו"ח מהסיום על מס' ב"ק שנערכה בביהכ"ס "קהל חסידים" (מלפנים — ביהמ"ד "עדת יעקב" נאָוּאָמִינסק), שם נלמדה המסכת בחבורה ע"י הנמען; וכך כותב:

אחרי שזכיתי לקבל הערה מכ"ק אד"ש על ההודעה שכתבתי לסדר סיום על מס' ב"ק על ש"ק פ' יתרו: "להעיר מזוהר ח"ג (קצ"ח א') עה"פ במשפטים דא ב"ק" — הנה הגם שפורסם ברדיו מקודם שהסיום יהי' בש"ק יתרו, וגם נעשו כל ההכנות לזה, מ"מ דחיתי זה על פ' משפטים. והודעתי בש"ק פ' יתרו שהסיום לא יהי' היום...

והנה בש"ק העבר פ' משפטים שבת מברכים החודש אדר, ויום א' דר"ח הי' ביום א', התקיים בעזה"י הסיום אחרי ההתועדות. ת"ל הגם שהי' נדחה — נתאספו בעזה"י אנשים, והביהכ"ס קהל חסידים הי' מלא מהם.

הותחל בניגון של שמחה, בתחלה מסרתי מענת כ"ק אד"ש ומהזוהר שם בכיאר כפי שראיתי במפרשי הזוהר, אמרתי סיום המס' ופלפול, קטעים משיחת כ"ק אד"ש בש"ק בעת ההתועדות היום*, וקטעים מההדרן על ב"ק מכ"ק אד"ש (נדפס בליקוטי שיחות פ' עקב תשל"ט**) ומהמבצעים.

בני יחידי זאב יחזקאל הכהן שי' דיבר מהדרן כ"ק אד"ש הנ"ל באנגלית, כי בשכונתנו דרים אברכים בעלי תשובה שאין יודעים כ"כ באידיש, והי' שבעי רצון מאד מאד, כי לבד שהבינו בטוב המדובר ראו כי מתחשבים עמהם ומדברים בשפה שמבינים. גיסי הרה"ג הרה"ח וכו' מוהר"ר מרדכי שי' מענטליק אמר ד"ת על תחלת המס' — אבות ותולדות, ומתו"א פ' שמות, ועורר ללימוד התורה וברבים.

... בר"כ הי' מסכה נהדרה לפי ערך הזמן והמקום, והשי"ת יזכני להיות ממזכי הרבים בלימוד התורה...

על כותבו בסיום מכתבו דו"ח ממסיבת הסיום היתה "נהדרה לפי ערך הזמן" — הקיף רבינו תיבות אלו, וכתב (כפנים). — נדפס בתשורה (דריזין, תשפ"א).

(* שיחות קודש תש"מ ח"ב ע' 164 ואילך.)

(** לקו"ש ח"ט ע' 106 ואילך.)

לבוא במכונית — און מיט אַ פאַרנעם כמתאים לוייה בל' שנה — כמדובר בהתועדויות וכ"פ.

לוייה בל' שנה: יחזקאל א, א.
 כמדובר בהתועדויות וכ"פ: ראה שיחות יו"ד שבט; ש"פ יתרו; ש"פ משפטים; יום א' פ'
 תרומה, אדר"ח אדר — תש"מ (שיחות קודש תש"מ ח"ב ס"ע 33 ואילך; ע' 115; ס"ע 167
 ואילך; ע' 203 ואילך). ועוד.

לזכות

החתן התמים **אברהם** והכלה מרת **מרים יהודית** שיחיו

ברויער

לרגל נישואיהם בשעה טובה ומוצלחת

כ"ה אדר־ראשון, ה'תשפ"ד

נדפס על ידי ולזכות הוריהם

הרה"ת ר' **פנחס דוד** וזוגתו מרת **נחמה דינה** שיחיו **ברויער**

הרה"ת ר' **שלום דובער** וזוגתו מרת **נאווה** שיחיו **רבינוביץ**

ולזכות זקניהם

הרה"ת ר' **ראובן יעקב** וזוגתו מרת **רחל** שיחיו **ברויער**

מרת **לאה בתי** שתחי' **רובין**

מרת **שושנה** שתחי' **רבינוביץ**

הרה"ת ר' **שלום דובער הכהן** וזוגתו מרת **אסתר** שיחיו **לרר**